देहायका कागजातहरू बीमक समक्ष पेश गर्नु पर्ने छ :

१) सक्कल बीमालेख ।

२) पूर्ण रूपले भरिएको दाबी फाराम ।

३) सम्वन्धीत प्राविधिकको प्रतिवेदन (मृत्यु प्रमाण पत्र) ।

४) न.पा./गा.वि.स/वडाको सर्जमीन मुचुल्का वा माछा, पशुधन र पंक्षीको हकमा कम्तिमा सबभन्दा नजिकको दुई जना छिमेकिको सर्जमिन मुचुल्का ।

(१५) बीमा अवधि : बीमा पोलीसी जारी गरेको मितिले १ वर्ष सम्म कायम रहने छ । अर्को वर्षका लागि पुन : बीमा शुल्क तिरी नविकरण गर्नु पर्ने छ ।

(१६) प्रिमियम रकममा अनुदानको व्यवस्था :

नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदबाट मिति २०७०/२/९ गते स्वीकृत बाली तथा पशुधन बीमाको प्रिमियममा अनुदान उपलब्ध गराउने निर्देशिका, २०७० जारी गरी कृषिको व्यवसायिकरणका लागि जोखिम न्युनिकरण गरी कृषकले माछा, पशुपन्छी र कृषि उपजमा गरेको लगानीलाई सुरक्षित गर्न २०६९/१०/१ गते देखि लागु भएको माछा, पशुपन्छी र वाली बीमा कार्यक्रममा सहभागी कृषकहरूले तिरेको बीमा प्रिमियम बापतको ५०% रकम नेपाल सरकारले व्यहोर्ने व्यवस्था गरेको थियो भने आ.व. ०७१/०७२ देखि बीमा प्रिमियममा ७५% अनुदान दिने व्यवस्था मिलाएको (बाली तथा पशु बीमाको प्रिमियममा अनुदान उपलब्ध गराउने निर्देशिका, २०७० को पहिलो संशोधन) २०७१, २०७१/४/१ देखि लागु हुने गरी नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदबाट २०७१/५/२६ मा स्वीकृत गरिएको छ । त्यसै गरी आ.ब.०७२/०७३ को बजेट बक्तव्य मार्फत पशु बीमामा प्रीमियम अनुदान दिने नीति कायम राख्दै मूल्य अभिबृद्धि कर (VAT) छुट दिने थप व्यवस्था गरेको छ ।

(१७) प्रिमियम रकममा पशु धनिलाई पर्ने भारको अवस्था :

कुनै एउटा दुधालु गाईको बीमाङ्क रकम रू.एक लाख छ भने त्यसको पांच प्रतिशत प्रिमियमले हुन आउने रकम रू. पांच हजार हुन्छ, त्यसको पचहत्तर प्रतिशतले रू तीन हजार सात शय पचास अनुदान र पच्चीस प्रतिशतले हुन आउने रकम रू. एक हजार दुई शय पचास सम्बन्धीत पशु धनिले व्यहोर्नु पर्ने हुन्छ, यसरी एक लाख मूल्य पर्ने पशुधन रू. एक हजार दुई शय पचास मात्र र्तिदा एक बर्षसम्म सुरक्षित हुन्छ भने अब पशु बीमा गरी पशुधन सुरक्षा गर्ने वा नगर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धीत पशु धनिको हुन आउछ ।

(१८) बीमामा दाबी बिवाद उत्पन्न भएमा :

दाबी भुक्तानी सम्बन्धमा कुनै बिबाद उत्पन्न भएमा बीमा नियमावली, २०४९ को नियम ३३ बमोजिम बीमा समितिमा उजुरी गर्न सकिनेछ ।

(१९) विवाद समाधान :

- बीमा ऐन, २०४९
- बीमा नियमावली, २०४९
- बाली तथा पशुपन्छी बीमा निर्देशन, २०६९
- समितिको निर्णय बमोजिम
- वाली तथा पशुपन्छी बीमा लेख
- प्रचलित नेपालको कानून बमोजिम हुन

(२०) बीमा कम्पनी तथा कार्यक्षेत्र :

नेपाल सरकारले सबै जिल्लाहरूमा बीमा सहज गराउनको लागि आ.व. २०७२/७३ देखि १७ वटा इन्स्योरेन्स कम्पनीहरूको माध्यमबाट पशु बीमा तथा कृषि बीमा गराउनको लागि बीमा कम्पनीहरूको कार्यक्षेत्र निम्न अनुसार तोकिएको छ । जस्तै :

क्र. सं.	कम्पनी	सम्पर्क फोन नम्बर	जिल्ला
१	नेपाल इन्स्योरेन्स कम्पनी लि. कमलादी	०१-४२४५५६५, ४२२८६९०	दार्चुला, बैतडी, डडेल्धुरा, कञ्चनपुर
२	राष्ट्रिय बीमा संस्थान रामशाहपथ	०१-४२६२५२०	बझाङ्ग, डोटी, कैलाली
३	एनएलजी इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.पानीपोखरी	०१-४००६६२५, ४४४२६४६	डोल्पा, रूकुम, सल्यान,बांके
४	प्रभु इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.तीनकुने	०१-४४९९२२६, ४४९९१६१	मुस्ताङ्ग, म्याग्दी, बाग्लुङ, गुल्मी, स्याङ्जा
५	युनाईटेड इन्स्योरेन्स कम्पनी लि. थापाथली	०१-५१११११११	हुम्ला, बाजुरा, अछाम
६	एभरेष्ट इन्स्योरेन्स कम्पनी हात्तीसार	०१-४४४४७१७, ४४४४७१८	कालिकोट, दैलेख, सुर्खेत, बर्दिया
७	सगरमाथा इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.नक्साल	०१-४४१२३६७, ४४१३६८३	मुगु, जाजरकोट, जुम्ला
८	सिद्धार्थ इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.बबरमहल	०१-४२५७७६६, ४२५६१९०	मनाङ, कास्की, पर्वत, पाल्पा, रूपन्देही
९	प्रुडेन्सियल इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.पुतलिसडक	०१-४२१२९४०, ४२१२९४१	गोरखा , लमजुङ, तनहू, नबलपरासी
१०	शिखर इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.बबरमहल	०१-४२४६१०१, ४२४६१०२	चितवन, मकवानपूर, धादिङ, नुवकोट, रसुवा
११	हिमालयन जनरल इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.बबरमहल	०१-४२३१७८८, ४२१३०१४	सिन्धुपाल्चोक, काभ्रेपलाञ्चोक,ललितपुर, पर्सा, बारा
१२	प्रिमियर इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.नक्साल	०१-४४१३५४३, ४४१०६४८	दोलखा, रामेछाप, सिन्धुली, सर्लाही, रौतहट
१३	एनबी इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.कमलादी	०१-४२२४३१२, ४२२४२६३	सोलुखुम्बु, ओखलढुंगा, महोत्तरी, धनुषा
१४	लुम्बिनी जनरल इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.ज्ञानेश्वर	०१-४४११७०७, ४४३३१९९	संखुवासभा, भोजपुर, खोटाङ, उयपुर, सिराहा
१५	नेको इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.अनामनगर	०१-४७७०१२७, ४७७०११५	ताप्लेजुङ, पाँचथर, इलाम, झापा, मोरङ
१६	दि ओरिन्टल इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.कान्तिपथ	०१-४२५०१३७, ४२२१४४८	धनकुटा, सुनसरी, तेह्थुम, सप्तरी
१७	नेसनल इन्स्योरेन्स कम्पनी लि.त्रिपुरेश्वर	०१-४२५०७१०, ४२२८६९०	रोल्पा, प्युठान, दाङ, अर्घाखाँची, कपिलवस्तु

(२१) निष्कर्ष :

पशु बीमा कार्यक्रम पशुपालन क्षेत्रमा संचालित कार्यक्रमहरू मध्ये प्रभावकारी कार्यक्रम हो । बीमा गराउन नेपाल सरकारले पचहत्तर जिल्लामा सत्रवटा बीमा कम्पनीमार्फत कृषि तथा पशु बीमालेख जारी गर्दै आएको छ । बीमा कम्पनीहरूको कार्य क्षेत्र तोकि दिएको भएपनि सेवा प्रभावकारी बनाउन अझै मेहनत गर्न आबश्यक छ । पशुपालनको व्यवसायिकरणको लागि पशु बीमालाई सरल, सबैको पहुच योग्य, प्रभावकारी र दिगो बनाउन अपरिहार्य छ । यसको लागि ब्यापक रूपमा कृषकहरूलाई जनचेतना जगाउनु आवश्यक छ । बीमा एक सहकारी योजना समेत भएकोले सम्बन्धित सहकारी संस्थाहरूलाई बीमाको Agent को रूपमा संलग्न गराई काम गर्न सकेमा कार्यक्रम निश्चय नै प्रभवकारी हुन सक्दछ । हाल बीमालेखमा नसमेटिएका बस्तुहरूको बीमालेखमा समेटेर बीमाको उपयोग बढाउन सकिन्छ ।

सन्दर्भ सामाग्री :

बीमा ऐन, २०४९, बीमा नियमावली, २०४९

बाली तथा पशुपन्छी बीमा निर्देशन, २०६९

के.सी. प्रा.डा. फत्तबहादुर बीमाः अवधारण, विकास तथा महत्व, पराग, राजश्व विशेषाङ्क तेम्रो अंक, २०६८ सम्पादन तथा प्रकाशक : नेपाल राष्ट्रिय कर्मचारी संगठन निजामती विभागीय समिति अर्थ मन्त्रालय

कृषि डायरी,२०७० कृषि सूचना तथा सञ्चार केन्द्र हरिहरभवन, ललितपुर

वाली तथा पशुधन बीमाको प्रिमियममा अनुदान उपलब्ध गराउने निर्देशिका, २०७० कृषि विकास मन्त्रालय मन्त्रालय, सिहदरवार काठमाडौ

वाली तथा पशुपन्छी बीमा, शिखर इन्स्योरेन्स कम्पनी थापाथली काठमाण्डौं बाट प्रकाशन ब्रोसर

आ.व. २०७२/७३ को बजेट वक्तव्यको सम्पादित अंश,कान्तिपुर दैनिक बुधवार ३० असार, २०७२

आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को बजेट प्रस्तुत चलानी वर्ष ४ साउन भदौ २०७१ अंक २४

पशु बीमा संचालन कार्यविधि, आयोजना सञ्चालन कार्यविधि सामुदायिक पशु विकास आयोजना हरिहरभवन मंसिर, २०६४

पशु बीमा, एनएलजी इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेड लाजिम्पाट, काठमाण्डौ ब्रोसर

नयां पत्रिका, नयां आर्थिक, यो वर्ष १३ करोडको कृषि बीमा, शनिबार २५ बैशाख २०७३

पशु बीमा

(पशु पालक कृषकले पशु बीमा गर्दा थाहापाउनु पर्ने कुराहरु)

बासुदेव नाथ

पशु विकास अधिकृत

नेपाल सरकार

पशुपन्छी विकास मन्त्रालय

पशु सेवा विभाग

पशु उत्पादन निर्देशनालय

केन्द्रीय गाईभैंसी प्रवर्द्धन कार्यालय

हरिहरभवन, ललितपुर

फोन : ५५३०८४६, ५५३८९०२, फ्याक्स : ९७७-१-५५३८९०२

(१) बीमाको अवधारणा :

बीमा भन्नाले दुई पक्ष बीच भएको करार हो जसमा एक पक्ष बीमकले (बीमा कम्पनी) अर्को पक्ष बीमितले (बीमा गर्ने व्यक्ति वा संस्था) तिरेको बीमा शुल्कको आधारमा बीमालेखमा निर्दिष्ट जोखिमहरूको कारणबाट बीमाको बिषय बस्तुमा हुने क्षतिबाट बीमितलाई पर्न आउने आर्थिक भारको दायित्व बहन गर्दछ ।

वर्तमान समयमा जोखिमको कमी छैन । मानिसको जीवन र श्रीसम्पतिको चारैतिर अनेक प्रकारका जोखिमहरूले घेरेको छ । अनेक आपत विपतहरूको भविष्य, त्यसको विस्तार तथा घटनाक्रमको गम्भीरताको सम्वन्धमा जानकारी हुँदैन वा अनिश्चित हुन्छ । अनिश्चितताले जोखिमको जन्म हुन्छ र जोखिमबाट सुरक्षा प्राप्त गर्नको लागि बीमाको आवश्यकता पर्दछ । ठूलाठूला आपतहरू वा दुर्घटनाहरूबाट अकल्पनिय आर्थिक हानी नोक्सानी हुन्छ । सम्पतिहरूको अनेक जोखिमको साथै मानव जीवनमा अनेक प्रकारका जोखिम हुन्छ । रोग, दुर्घटना, मृत्यु, बेरोजगारी, वृद्धाअवस्था आदि जोखिमले आर्थिक संकट निम्त्याउछ । परिवारको मुख्य व्यक्तिको मृत्युले आश्रीतहरूमा ठूलो विपत्ति हुन्छ । यस्ता जोखिमबाट उत्पन्न हुने दुष्परिणामबाट आर्थिक सुरक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था नै बीमा हो । बीमाले प्रतिकुल घटनाहरूका अनिश्चिततालाई कम गरी सुरक्षा निश्चितता प्रदान गर्दछ ।

(३) बीमाको महत्व :

जोखिमबाट सुरक्षा प्राप्त गर्नको लागि बीमाको आवश्यकता महसुस गरिएको हो । जोखिम नभएको भए बीमाको आवश्यकता नै पर्ने थिएन । हानीको अनिश्चिततालाई निश्चितता र सुरक्षा प्रदान गर्नको लागि नै बिभिन्न बीमा प्रणालीको विकास भएको हो । बीमा व्यवसायको महत्व बुझेर नै वेलायतका राजा जर्ज पञ्चमले बीमालाई A great and developing Industry भनेका थिए । बीमाको महत्व लाई निम्न अनुसार दृष्टिकोणले स्पष्ट पार्दछ ।

(क) व्यक्तिगत तथा पारिवारिक दृष्टिकोण : बीमाले व्यक्तिविशेष तथा निजका परिवारहरूलाई निम्न अनुसार फाईदाहरू पुऱ्याउने गर्दछ : आर्थिक संरक्षण, फाईदाजनक लगानी, आत्मसम्मानमा वृद्धि, मितव्ययीताका लागि प्रेरणा, जीवनस्तरमा सुधार ।

(ख) व्यवसायिक दृष्टिकोण : व्यापार, बाणिज्य उद्योग जस्ता व्यवसायिक क्षेत्रको विकासमा बीमाबाट धेरै सुविधा र सहयोग पुऱ्याउदछ । बीमाबाट व्यवसायिक जगतलाई निम्न अनुसार फाईदाहरू पुऱ्याउने गर्दछ । जस्तैः व्यवसायिक अनिश्चितताम कमी, व्यवसायिक निरन्तरता, व्यवसायिक कार्यकुशलतामा बृद्धि, साखको आधार, बैदेशिक व्यापारमा सहायता, स्वस्थ्य औद्योगिक सम्बन्ध ।

(ग) सरकार तथा समाजको दृष्टिकोण : पूँजी निर्माण, आर्थिक बृद्धि, रोजगारीको सिर्जना, जीवनस्तर कायम राख्नमा सहयोग, सामाजिक सम्पत्तिको संरक्षण, सामाजिक खराबीमा कमी ।

(४) बीमा सम्बन्धि आधारभूत तथ्यहरू :

- बीमा व्यवसाय हो यसले मुनाफाको अपेक्षा राख्दछ ।
- बीमाले कुनै पनि घटनालाई रोक्न सक्दैन तर आर्थिक जोखिमको भारलाई लिन्छ ।
- बीमाले आम्दानी बृद्धि गर्न मद्दत गर्ने होईन तर क्षति भयो भने आम्दानी नघट्ने अवस्थामा पुऱ्याउदछ ।
- बीमितले बीमा नभएको अवस्थामा झै विषयबस्तुको सुरक्षणको लागि उपाय अवलम्बन गर्नु पर्दछ ।

(६) नेपालमा पशु बीमाको बिकासक्रम :

गाउँ स्तरमा कृषक समूह मार्फत पशु विकासका कार्यक्रमहरू केही जिल्लामा आ.व. ०४०/४१ देखि शुरू भए पनि आ.व. ०४३/४४ देखि ७५ वटै जिल्लाहरूमा संचालन भएका थिए । आ.व. ०५४/५५ देखि पकेट प्याकेज अवधारणाको रूपमा पाचँवटा कृषक समुहको एक कृषक समिति बनाई पशु सेवा कार्यक्रमहरू प्याकेजको रूपमा कार्यान्वयन भयो जसमा पशु बीमा सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप पनि समावेश गरिएको थियो । पशु बीमा भन्नाले पशुपालन व्यवसायमा लागेका कृषकहरूले आफ्नो व्यवसायमा विभिन्न कारणहरूबाट हुने क्षतिको समयमा आर्थिक राहत पाउनको लागि सबै भन्दा राम्रो उपाय हो ।

पशु बीमाको संगसंगै माछापालन बीमा, वाली बीमाको पनि व्यवस्था गरिएको छ । नेपाल सरकारले आ.व. ०७०/७१ मा ५०% प्रिमियम र ०७१/७२ मा २५% प्रिमियम मात्र कृषकले तिर्ने गरी बीमाको सहुलियत कार्यक्रम अगाडि बढाएको हो । यो कृषकको लागि आकर्षक बनेको छ ।

विभिन्न कारणहरूबाट पशुधनको मृत्यु भएमा वा काम नलाग्ने भएमा पशुपालक कृषकहरूलाई पर्न सक्ने क्षतिबाट राहत पाउन पशुधन बीमा गरी ढुक्क भएर पशुपालन गर्न सकिन्छ ।

गाई भैसी पालन तथा दुग्ध व्यवसायबाट ठूलो आय आर्जन गर्न सकिन्छ । यसबाट हुने आय आर्जनबाट पारिवारिक खर्च चलाउन तथा व्यवसायमा लगानी गर्न सकिन्छ । साथै ठूलो जोखिम पनि हुन्छ । किनकी पशुको रोग, मृत्यु दुर्घटना जस्ता जोखिमबाट ठूलो नोक्सानी हुनसक्छ यस्ता जोखिमबाट वच्न पशुधनको बीमा अचुक उपाय बनेको छ ।

(७) सुरक्षण हुने पशुधनको अधिकतम् बीमाङ्कको सिमा र उमेर :

पशु बीमा अर्न्तगत बीमा गर्न सकिने पशुहरूको प्रकार, उमेर समुह र बीमा गर्न सकिने अधिकतम रकम तल उल्लेख गरिएको छ ।

पशुको प्रकार		विमाङ्क रकम रू.	उमेर समुह
स्थानीय जात		उन्नत जात	
गाई	वाच्छी(१ वर्ष सम्मको) वाच्छी (१ वर्ष भन्दा बढी) दुधालु	बीमित, बीमक, प्राविधक, तथा बजार मूल्यको आधारमा तय हुने ।	६ महिना-२ वर्ष २-१० वर्ष
भैसी	पाडी(१८ महिना सम्म) पाडी(१८ महिना माथि) दुधालु		६ महिना-२ वर्ष सम्म ३-१२ वर्ष
चौरी	वाच्छी कोरेली दुधालु वयस्क याक	बीमित, बीमक, प्राविधक, तथा बजार मूल्यको आधारमा तय हुने ।	६ महिना-२ वर्षसम्म ३-१२ वर्ष
मासुको लागि पालिएका भेडा, बाख्रा तथा वंगुर र. पाठा पाठीका लागि पालिएका भेडा, बाख्रा र वंगुर			३ महिना देखी विक्रीको लागि तयार हुन्जेल सम्म
साँढे/राँगो- प्रजननको लागि साँढे/राँगो- ढुवानी र जोत्नको लागि			३-७ वर्ष ३-१२ वर्ष

नोट : कतिपय बीमा कम्पनीहरूले माथि उल्लेख भए बमोजिम नगरी आफ्नो बीमा पोलिसीमा उल्लेख भए अनुसार गर्ने गरेकोले एकरूपता भएको पाईदैन ।

(८) बीमा कसरी गर्ने :

- सम्वन्धीत बीमाको प्रस्ताव फारम पूर्णरूपममा भर्ने ।
- सम्वन्धीत पशु चिकित्सक/विज्ञ, भेटेरिनरी जे.टि./जे.टि.ए वा प्राविधिकबाट बीमा गर्ने विषय वस्तुको विवरण फारम भर्ने र बीमा कम्पनीमा पेश गर्ने ।
- बीमा कम्पनीले बीमाका लागि प्रस्ताव फारम स्वीकार गरे पछि तत्काल बीमा शुल्क तिरी बीमा लेख प्राप्त गर्नु पर्दछ ।

(९) बीमा शुल्क : बीमाङ्कको ५ प्रतिशत प्रतिवर्ष

(१०) बीमामा समावेश हुने जोखिम :

- पशुमा लाग्ने विभिन्न रोगहरू
- दुर्घटना वा प्राकृतिक प्रकोप आदि जस्ता जोखिमहरूको कारणबाट पशुधनको मृत्यु वा पूर्णरूपमा अशक्त हुने अवस्थामा बीमा कम्पनीले दाबी भुक्तानी गर्दछ ।

(११) बीमित पशुधनको दाबी नलाग्ने अवस्थाहरू :

- कानूनी निकायको आदेशमा नष्ट गर्नु पर्ने भएमा ।
- बीमित पशु हराएमा, चोरी भएमा ।
- बीमित पशुको मृत्यु भएको ३ दिन भित्र दावी नगरेमा वा बीमा अवधी समाप्त भएको ७ दिन भित्र नविकरण नगरेमा ।
- क्षमता भन्दा बढी पालन गरेमा ।
- बीमित पशुको पहिचानको लागि लगाइएको संकेत पट्टा (Tag) मृत पशुको शरीरभित्र नभेटिएमा ।
- पशुपहिचान चिन्ह (Tag) हराउँदा बीमा कम्पनीलाई तत्काल खबर नगरेमा ।
- चरन, स्वास्थ्य उपचार र प्रजनन प्रयोजनको लागि बाहिर लैजांदा गोठ देखि ५ कि.मि. भन्दा टाढा दुर्घटना भएमा ।
- बीमित पशुलाई अन्य प्रयोजनको लागि प्रयोग गरेमा ।
- कुखुरा बर्डफ्लुको कारणबाट मरेमा ।
- झुट्टा विवरण दिएमा ।

(१२) बीमा शर्तहरू :

- पशु पूर्ण स्वस्थ्य र निरोगी हुनु पर्दछ ।
- पशुलाई आवश्यक पर्ने सबै खोप लगाएको हुनु पर्दछ ।
- पशु बिरामी हुदा उचित उपचार गराउनु पर्दछ ।
- पशुको बस्ने स्थान स्वच्छ हावा ओहर दोहर हुन सक्ने, सफासुग्घर र व्यवस्थित हुनु पर्दछ ।
- पशुलाई सन्तुलित आहारा दिनु पर्दछ ।
- आवश्यकता अनुसार पशुको स्वास्थ्य परीक्षण गराई राख्नु पर्दछ ।
- बीमा गरिएका पशुपन्छी को सम्बन्धमा कुनै विवरण थप घट गर्नु परेमा धनिले बीमकलाई लिखित जानकारी दिनु पर्दछ ।
- पशुपन्छीको बीमा गर्ने धनिले बीमालेखलाई निरन्तरता दिन तोकिएको बीमा शुल्क बीमक वा भुक्तानी गर्ने स्थान तोकिदिएको भए सोही स्थानमा बीमा शुल्क बुझाई प्रतेक वर्ष नविकरण गराउनु पर्दछ ।
- बीमित पशुपन्छीलाई बीमा अवधि समाप्त नहुदै विक्री गरेमा वा अन्य कुनै कारणले हक छाडी हस्तान्त्रण गरेमा ।
- लिखित जानकारी दिनु पर्ने :
- पशुधनको मृत्यु भएमा तीन दिन भित्र ।
- पन्छीको मृत्यु भएमा दुई दिन भित्र ।
- माछा मरेमा दुई दिन भित्र ।
- पशु विक्री गरेमा बीमालेख हस्तान्त्रण गर्न सकिन्छ ।
- बीमकले पशु मरेको ४८ घण्टा भित्र निरीक्षण गर्न सक्ने छ ।
- तर न्यूनीकरण गर्न चालिएको कदमलाई यस प्रावधानले कुनै बाधा पुऱ्याउने छैन ।
- प्राविधिकले पशुधनमा संकेत पट्टा (Tag) र सो पट्टा लगाउदा लाग्ने खर्च रू. ७५/- भन्दा बढी हुने छैन ।
- संकेत पट्टा (Tag) कुनै कारण हराएमा ।
- चरन, स्वास्थ्य उपचार र प्रजनन प्रयोजनको लागि बाहिर लैजांदा गोठ देखि ५ कि.मि. भन्दा टाढा दुर्घटना भएमा ।
- अन्य प्रयोजनको लागि प्रयोग गरेमा ।

(१३) बीमा दाबीमा पाउने रकम :

- पशुको मृत्यु भएमा बीमाङ्क रकमको ९० % सम्म ।
- पशु पूर्ण स्थायी रूपमा पूर्ण अशक्त(थुनेलो तथा बाझोपन)भएमा बीमाङ्क रकमको ५० % सम्म ।
- पन्छीको हानीनोक्सानी/ मरेमा वास्तविक क्षति बराबर ।
- नोट : स्थायी रूपले पूर्ण अशक्त भन्नाले जुन प्रयोजनको लागि पशुपालन गरिएको हो दुर्घटना वा रोगको कारणबाट सो प्रयोजन पूर्ण रूपमा परिपूर्ति नहुने अवस्था हो ।

(१४) बीमा दाबी सम्वन्धी प्रकृया :

पशुधनको हकमा १५ दिन भित्र वा सो अवधिभित्र संभव नभएमा सोको कारण सहित संभव हुना साथ बैंक/सदस्य संस्था मार्फत